

УДК 347.19

DOI 10.37749/2308-9636-2021-6(222)-2

Ю. В. Амірова,
адвокат

РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗАСНУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЗА УЧАСТЮ ДЕРЖАВИ УКРАЇНА ЗА КОРДОНОМ

У статті досліджується динаміка розвитку законодавства України, яке регулює право відносини зі створення (придбання) юридичних осіб з державною участю за межами України. З метою визначення кваліфікуючих ознак таких компаній та їх місця в системі юридичних осіб враховано підходи, які використовуються Організацією економічного співробітництва та розвитку, відповідно до яких підприємствами з державною участю є корпоративні особи, визнані законом і в яких держава здійснює суттєвий контроль завдяки володінню усіма, більшістю або істотною меншістю акцій (паїв) в підприємстві. Відзначено, що на даний час в Україні відсутнє спеціальне правове регулювання щодо створення за кордоном підприємств з державною участю, а загальні норми у сфері управління державною власністю не враховують специфіку правового статусу таких іноземних осіб, не забезпечують належний облік їх майна, результатів діяльності та ефективний контроль за станом корпоративного управління.

Ключові слова: юридичні особи з державною участю, транснаціональні державні компанії, суб'єкти господарювання державного сектору економіки, державні підприємства, засновницькі повноваження, створення компаній з державною участю за кордоном, Керівні принципи корпоративного врядування на підприємствах державної форми власності OECD.

Сучасні держави, забезпечуючи свою участь у регулюванні економічних процесів, є одночасно самостійними активними гравцями як на національних, так і на міжнародних ринках. Кількість підприємств з державною участю («state-owned enterprise») збільшилась від 9,8 відсотків кількості найбільших світових компаній в 2005 до 22,8 відсотка у 2014 році [1, с. 1739]. Також сучасний стан глобальної економіки характеризує тенденція до зростання ваги транснаціональних державних корпорацій («state-owned multinational companies») зі складною структурою, регуляторні, фінансові та інституційні умови діяльності яких залежать від юрисдикції.

Створення за кордоном спільних підприємств із залученням державного капіталу для реалізації інвестиційно-інноваційних, масштабних довготривалих проєктів в окремих сферах промисловості

часто є необхідною умовою співробітництва з іноземними партнерами. Наприклад, вимоги компанії TAQNIA AERONAUTICS (Королівство Саудівська Аравія) для вибору партнера з виробництва літака Ан-132 в кооперації з ДП «АНТОНОВ» передбачали утворення на території Королівства спільного підприємства в рамках українсько-саудівського співробітництва щодо розбудови в Королівстві Саудівська Аравія літакобудівного комплексу [2].

Варто відзначити складність феномена закордонних державних корпорацій. З одного боку, вони повинні контролюватися державою і їх діяльність має спрямовуватись на досягнення політичних і економічних (публічних) цілей. Водночас вони уникають національного регулювання держави-засновника і набувають незалежний статус юридичної особи відповідно до законодавства країни, де вони зареєстровані.

Діяльність транснаціональних державних компаній, їх вплив на світову економіку та її окремі показники активно досліджуються фахівцями-економістами.

В галузі правової науки проблематиці з питань юридичної природи управління державним майном, особливостям правового статусу юридичних осіб державного сектора економіки, здійснення корпоративних прав держави присвячені роботи О. А. Беляневич, В. І. Борисової, Ю. Л. Бошицького, Г. М. Будурова, В. В. Васильєвої, О. М. Вінник, Л. В. Винара, С. М. Грудницької, Ю. М. Дзери, А. С. Довгерта, Д. В. Задихайла, А. М. Захарченка, В. М. Зубара, Н. С. Кузнецової, О. М. Клименка, В. В. Луця, Р. А. Майданника, О. О. Отраднєвої, Д. І. Погрібного, Р. Б. Сабодаша, Н. О. Саніахметової, І. А. Селіванової, А. В. Смітюха, І. В. Спасибо-Фатєєвої, Є. О. Харитоновна, В. С. Щербини, В. Л. Пількевича, О. О. Кравчука та інших учених.

Слід констатувати, що особливості створення (придбання) юридичних осіб за участі держави України за кордоном, управління їх діяльністю та здійснення ефективного контролю окремо не досліджувались. Існуюча в Україні правозастосовна практика у цій сфері свідчить, по-перше, про відсутність чітких нормативних вимог щодо порядку функціонування таких компаній і передачі їм державного майна, по-друге, про розпорошеність облікової та звітної інформації, інформації про використання ними публічних коштів, що негативно впливає на досягнення цілей ефективного використання державного майна та запобігання зловживанням з боку уповноважених державою осіб.

У даній статті будуть проаналізовані окремі питання розвитку законодавства України щодо порядку заснування за кордоном підприємств з державною участю. При цьому для досягнення мети дослідження автор використовує поняття «підприємство з державною участю» («state-owned enterprise»), визначене відповідно до змісту Керівних принципів

корпоративного врядування на підприємствах державної форми власності OECD [3, с. 17]. Термін «підприємство з державною участю» стосується корпоративних (юридичних) осіб, які визнані законом і в яких держава здійснює суттєвий (дійовий) контроль завдяки володінню усіма, більшістю або істотною меншістю акцій (паїв) в підприємстві. «Держава» і «уряд» вживаються як синоніми і охоплюють всі рівні і способи формальної організації публічної влади, зокрема уряд, органи державної влади, агентства, уповноважених осіб [4, с. 2].

Аналогічні підходи містяться в нормах ст. 22 Господарського кодексу України, яка відносить до суб'єктів господарювання державного сектора економіки як суб'єктів, що діють на основі лише державної власності, так і суб'єктів, державна частка у статутному капіталі яких перевищує п'ятдесят відсотків чи становить величину, яка забезпечує державі право вирішального впливу на господарську діяльність цих суб'єктів.

Наведене зумовлює необхідність дослідження питань правового регулювання засновницьких повноважень щодо створення компаній за кордоном, які реалізуються як органами державної влади, так і іншими суб'єктами державного сектора економіки.

Участь держав в міжнародних економічних відносинах шляхом створення власних компаній в інших юрисдикціях набула поширення після нафтових криз і фінансової нестабільності 1970-х років, коли уряди були змушені здійснити масштабні програми приватизації та радикальний набір інституційних реформ, спрямованих на обмеження державного сектору економіки і водночас забезпечення стійкості нових форм державної власності [5, с. 255].

У СРСР створення державних юридичних осіб за кордоном відбувалось відповідно до Комплексної програми подальшого поглиблення і удосконалення співробітництва і розвитку соціалістичної економічної інтеграції країн-членів РЕВ (Комплексна програма соціалістич-

ної економічної інтеграції) у формі міжнародних господарських об'єднань і спільних підприємств. Обидва види цих організацій набували юридичну форму національного підприємства країни місцезнаходження, проте мали статус юридичних осіб з власним особистим статутом, який характеризувався екстериторіальною дією [6, с. 381]. Так були створені об'єднання «Інтератомінструмент», «Інтертекстильмаш», спільне польсько-угорське підприємство «Хальдекс» та інші.

Поряд з досягненням легальних цілей, зокрема реалізації інвестиційного потенціалу держави на міжнародних ринках, компанії, створені за участі радянської держави за кордоном, використовувались у операціях з приховування активів та їх розкрадання. Одним з таких прикладів є створення і діяльність офшорної компанії FIMACO (Financial Management Corporation Ltd.), зареєстрованої на острові Джерсі 27 листопада 1990 р., і яка ніби-то належала Держбанку СРСР. Через рахунки офшору FIMACO було виведено \$2,5 млрд. валютних резервів країни (сума, яка документально підтверджена) і як мінімум дві третини одного з траншів кредиту МВФ [7].

Постановою Ради Міністрів СРСР від 18 травня 1989 р. № 412 «Про розвиток господарської діяльності радянських організацій за кордоном» було встановлено, що розвиток господарської діяльності за кордоном відбувається шляхом створення там підприємств з радянською участю в їх капіталі і в органах управління (іноземних підприємств) або інвестуванням в доходні активи (цінні папери) інших підприємств і в операції на фондовому ринку та торгових біржах. Пунктом 3 цієї постанови визначено, що радянські державні підприємства, об'єднання і організації, а також організовані з їх участю консорціуми, акціонерні товариства, торгові дома і інші асоціації, зареєстровані як суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, можуть створювати іноземні підприємства і здійснювати операції з цінними паперами.

Згідно з пунктом 4 постанови Ради Міністрів СРСР від 18 травня 1989 р. № 412 іноземні підприємства створюються радянськими підприємствами установами і організаціями за погодженням з відповідними міністерствами і відомствами СРСР або Радами Міністрів союзних республік, до сфери управління яких належать підприємства. Створені іноземні підприємства повинні бути зареєстровані в Міністерстві фінансів СРСР. При цьому постановою було рекомендовано брати участь у іноземних підприємствах шляхом створення нових або шляхом придбання акцій (паїв) вже існуючих підприємств.

29 листопада 1990 р. постановою Верховної Ради України № 506-ХІІ «Про захист суверенних прав власності Української РСР» до введення в дію закону про роздержавлення майна на території республіки запроваджено мораторій на будь-які зміни форм власності і власника державного майна, ініціаторами та учасниками яких є органи державної влади і управління, заборонено випуск і реалізацію акцій усіх державних підприємств, організацій та установ, незалежно від їх відомчої підпорядкованості, розташованих на території України, фізичним та юридичним особам з-поза меж Української РСР. Відповідно до постанови Верховної Ради України від 12 вересня 1991 р. № 1545-ХІІ до прийняття відповідних актів законодавства України на території республіки застосовуються акти законодавства Союзу РСР з питань, які не врегульовані законодавством України, за умови, що вони не суперечать Конституції і законам України.

За змістом постанови Верховної Ради України № 1577-ХІІ від 19 вересня 1991 р. до введення в дію Закону України про роздержавлення власності засновниками або учасниками господарських товариств не можуть виступати державні підприємства, установи і організації.

14 лютого 1992 р. постановою Верховної Ради України № 2116-ХІІ «Про управління майном підприємств, установ та організацій, що є у загальнодержавній власності» у зв'язку з покладен-

ням на Кабінет Міністрів України згідно з постановою Верховної Ради Української РСР від 15 жовтня 1990 р. «Про управління державним майном Української РСР» повноважень по управлінню державним майном, що є у загальнодержавній власності, і створенням для здійснення цих повноважень Фонду державного майна України заборонено передачу функцій щодо управління майном підприємств, установ і організацій, що є у загальнодержавній власності, іншим органам державного управління, а також корпораціям, концернам, асоціаціям та іншим об'єднанням.

4 березня 1992 р. Верховна Рада України своєю постановою № 2164-XII ввела в дію Закон України «Про приватизацію майна державних підприємств» з 15 березня 1992 р. та встановила, що постанова Верховної Ради Української РСР від 29 листопада 1990 р. «Про захист суверенних прав власності Української РСР» втрачає чинність з дня затвердження Верховною Радою України Державної програми приватизації. В подальшому Державна програма приватизації майна державних підприємств була затверджена постановою Верховної Ради України № 2445-XII від 7 липня 1992 р.

Декретом Кабінету Міністрів України від 15 грудня 1992 р. № 8-92 «Про управління майном, що є у загальнодержавній власності» (запроваджено загальні засади регулювання правовідносин з управління державним майном. Так, функції щодо управління майном, що є у загальнодержавній власності, здійснюють міністерства та інші підвідомчі Кабінету Міністрів України органи державної виконавчої влади. Міністерства та інші підвідомчі Кабінету Міністрів України органи державної виконавчої влади відповідно до покладених на них повноважень, серед іншого, приймають рішення про створення, реорганізацію, ліквідацію підприємств, установ і організацій, заснованих на загальнодержавній власності; затверджують статuti (положення) підприємств, контролюють їх дотриман-

ня та приймають рішення у зв'язку з порушенням статутів (положень); укладають і розривають контракти з керівниками підприємств; здійснюють контроль за ефективністю використання і збереженням закріпленого за підприємствами державного майна. Підприємствам, що є у загальнодержавній власності, заборонено передавати безоплатно закріплене за ними майно іншим підприємствам, організаціям і установам, а також громадянам. Декрет Кабінету Міністрів України від 15 грудня 1992 р. № 8-92 втратив чинність у зв'язку з прийняттям Закону України «Про управління об'єктами державної власності» від 21 вересня 2006 р.

31 грудня 1992 р. Декретом Кабінету Міністрів України № 24-92 «Про впорядкування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, створених за участю державних підприємств» встановлено, що державні підприємства не можуть бути засновниками підприємств будь-яких організаційних форм та видів, господарських товариств, кооперативів, а також зупинена дія абзацу першого п. 1 ст. 5 Закону України «Про підприємства в Україні» у частині права державних підприємств виступати засновниками підприємств; частин 1, 2 ст. 3 Закону України «Про господарські товариства» у частині права державних підприємств бути засновниками або учасниками господарських товариств.

В подальшому до тексту Декрету Кабінету Міністрів України № 24-92 від 31.12.1992 р. вносились зміни, зокрема:

— Законом України від 18.06.1993 р. № 3298-XII «Про внесення доповнень до Декрету Кабінету Міністрів України «Про впорядкування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, створених за участю державних підприємств» у забороні на заснування юридичних осіб зроблено виняток для державних підприємств — будівельних організацій, підприємств будівельної індустрії та будівельних матеріалів, які є засновниками господарських товариств, що здійснюватимуть проектування та перспективне будівництво за кордоном;

— Законом України від 26.11.2015 р. № 848-VIII «Про наукову і науково-технічну діяльність» державним науковим (науково-дослідним, науково-технологічним, науково-технічним, науково-практичним) установам та державним університетам, академіям, інститутам дозволили виступати співзасновниками господарських товариств виключно шляхом внесення майнових прав інтелектуальної власності як внеску до статутного капіталу таких товариств;

— Законом України від 14.07.2016 р. № 1475-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для міжнародної кооперації суб'єктів літакобудування та розвитку вітчизняного літакобудування» засновницькі права на створення підприємств, господарських товариств і кооперативів надані суб'єктам літакобудування, які підпадають під дію норм ст. 2 Закону України «Про розвиток літакобудівної промисловості».

На даний час правові основи управління об'єктами державної власності врегульовані Господарським кодексом України, Цивільним кодексом України, Законами України «Про управління об'єктами державної власності», «Про захист економічної конкуренції», «Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу», «Про холдингові компанії в Україні», «Про трубопровідний транспорт», а також іншими законами України, якими встановлені особливості управління окремими об'єктами державної власності та їх видами.

Діяльність органів з управління державною власністю хоч і має свою специфіку, проте за правовою природою є реалізацією правомочностей власника публічного майна. Водночас окремі норми Цивільного кодексу України лише констатують право держави створювати юридичні особи (публічного і приватного права), тоді як більшість норм є бланкетними.

Очевидно, що зміст понять, якими оперує Декрет Кабінету Міністрів України № 24-92 від 31.12.1992 р. «Про впорядкування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, створених за участю державних підприємств», вже давно не відповідає колу організаційно-правових форм юридичних осіб, які використовуються державою для участі у правовідносинах. Як наслідок, питання про сферу дії його норм, зокрема щодо суб'єктів, яким заборонено бути засновниками, учасниками інших підприємств, позбавлене чіткого регулювання.

На час прийняття Декрету державними підприємствами вважались підприємства, засновані на загальнодержавній (республіканській) власності (ст. 2 Закону України «Про підприємства в Україні» в редакції, чинній станом на 31.12.1992 р.).

У Господарському кодексі України збережено класифікацію видів підприємств за формою власності, до державних віднесені підприємства, що діють на основі державної власності (ст. 63 Господарського кодексу України). Державні унітарні підприємства діють як державні комерційні підприємства або казенні підприємства, «public enterprise» та «state-run enterprise» відповідно (термінологія, яка використовується Державною службою статистики України [8]). Аналогічна класифікація закріплена в п. 3.1.4. Державного класифікатора ДК 002:2004 «Класифікація організаційно-правових форм господарювання» (КОПФГ).

Водночас інші законодавчі акти у сфері використання публічної (державної) власності включають до «суб'єктів господарювання державного сектора економіки», «суб'єктів господарювання державної власності» значно ширше коло осіб, що зумовлено особливостями використання майна, яке становить публічну власність.

Так, відповідно до статті 22 Господарського кодексу України до суб'єктів господарювання державного сектора економіки відносяться як суб'єкти, що діють

на основі лише державної власності, так і суб'єкти, державна частка у статутному капіталі яких перевищує п'ятдесят відсотків чи становить величину, яка забезпечує державі право вирішального впливу на господарську діяльність цих суб'єктів. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про відкритість використання публічних коштів» суб'єкти господарювання державної власності — підприємства, утворені в установленому порядку органами державної влади та уповноважені на отримання державних коштів, взяття за ними зобов'язань і здійснення платежів, у тому числі державні, казенні підприємства, а також господарські товариства, у статутному капіталі яких державна частка акцій (часток, паїв) перевищує 50 відсотків, їхні дочірні підприємства, а також підприємства, господарські товариства, у статутному капіталі яких 50 і більше відсотків належить державним, у тому числі казенним, підприємствам та господарським товариствам, у статутному капіталі яких державна або комунальна частка акцій (часток, паїв) перевищує 50 відсотків, об'єднання таких підприємств.

Отже, норми Декрету Кабінету Міністрів України № 24-92 від 31.12.1992 р. формально поширюються на засновницькі повноваження виключно суб'єктів.

створених в організаційно-правовій формі державних унітарних підприємств, внаслідок чого суб'єкти господарювання інших організаційно-правових форм, які також діють на базі державної власності, використовували можливість виступати засновниками (учасниками) в тому числі іноземних юридичних осіб.

В якості прикладів юридичних осіб, заснованих за кордоном на базі державного майна, можна навести такі компанії: Naftogaz Trading Europe AG (компанія, 100% акцій якої належать НАК «Нафтогаз України», зареєстрована в Швейцарії в кантоні Цуг) [9], холдингова компанія «Zealand Holdings Inc.» (80 Брод Стріт, Монровія, Ліберія) та інші іноземні офшорні компанії, що знаходились у сфері управління Міністерства інфраструктури України, зокрема «Krivobokov Shipping Corporation», «Kiris Shipping Corporation», «Golubev Shipping Corporation», «Dotsenko Shipping Corporation», «Tamworth Shipping Corp.», «Mimead Shipping S.A.», «Glenbrook Maritime Co.», «Dalwood Marine Co.», «Deena Shipping Inc.», «Afternoon Maritime Corporation», «Machico Carrier Inc», «Ocean Holdings International Inc», «Ocean Investment Bulc Group Inc», «Ocean Investment Bulc Inc» П101.

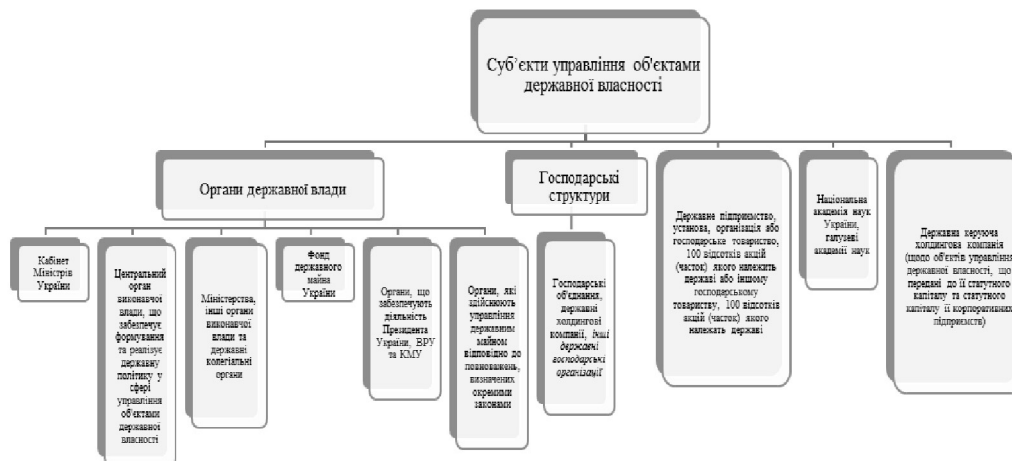

Схема 1. Класифікація суб'єктів управління об'єктами державної власності.

Права на заснування дочірніх компаній за кордоном передбачені статутами об'єднань підприємств й акціонерних товариств, 100 відсотків акцій яких належить державі, зокрема Державного ощадного банку України, Приватбанку, Державного експортно-імпортного банку України тощо.

Аналізуючи засновницькі повноваження держави, доцільно звернути увагу на перелік суб'єктів управління об'єктами державної власності, визначений ст. 4 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» (схема 1).

Системний аналіз Закону України «Про управління об'єктами державної власності» (далі — Закон про управління державним майном) свідчить, що повноваженнями у сфері прийняття рішень про створення підприємств з державною участю наділені такі суб'єкти:

1) Кабінет Міністрів України — щодо створення господарських структур (п. 5 ч. 2 ст. 5 Закону про управління державним майном);

2) міністерства, інші органи виконавчої влади та державні колегіальні органи, органи, що забезпечують діяльність Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, державні керуючі холдингові компанії — щодо підприємств, установ та організацій, заснованих на державній власності (пп. 1 ч. 1, частини 2, 3 ст. 6 Закону про управління державним майном);

3) Фонд державного майна України — щодо підприємств, установ та організацій, заснованих на державній власності, що перебувають у його управлінні. Також ФДМУ виступає від імені держави засновником господарських організацій, до статутних капіталів яких передається державне майно, у тому числі холдингових компаній та підприємств, які підлягають корпоративізації відповідно до законодавства (підпункт «в» п. 1 ч. 1 ст. 7 Закону про управління державним майном);

4) Національну академію наук України, галузеві академії наук, яким державне майно передано в безстрокове безоплатне користування, які виконують

щодо цього майна функції в тому числі зі створення юридичних осіб, заснованих на державній власності, затвердження їх статутів, за винятком повноважень, що стосуються утворення господарських структур (ст. 8 Закону про управління державним майном).

В контексті заснування юридичних осіб за межами України (придбання участі у них) вибір відповідних організаційно-правових форм таких осіб обмежується видами, які існують в тій чи іншій країні. Класифікація згідно українського законодавства може бути застосована досить умовно, адже правовий статус визначається за законодавством країни заснування. Як наслідок, формування критеріїв обліку таких осіб та їх майна значно ускладнюється, що негативно позначається і на здійсненні ефективного контролю за діяльністю закордонних компаній.

Висновки. Тенденцією розвитку законодавства у сфері управління державною власністю, зокрема з питань створення юридичних осіб державного сектору економіки, є впровадження механізмів регулювання, характерних для приватного права. Подальшу модернізацію законодавства у зазначеній галузі доцільно проводити за такими напрямками: визнання Декрету Кабінету Міністрів України «Про впорядкування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, створених за участю державних підприємств» таким, що втратив чинність, з одночасним перенесенням частини його норм до Закону України «Про управління об'єктами права державної власності»; зміна підходів до управління державним майном з урахуванням Керівних принципів ОЕСД корпоративного врядування на підприємствах державної форми власності; уніфікація понятійного апарату при визначенні кола суб'єктів, уповноважених на створення (придбання) юридичних осіб, в тому числі в іноземних юрисдикціях, управління ними та здійснення контролю за їх діяльністю; запровадження критеріїв обліку закордонних юридичних осіб з державною участю.

Список використаної літератури

1. Grzegorz Kwiatkowski and Pawel Augustynowicz «State-Owned Enterprises In The Global Economy—Analysis Based On Fortune Global 500 List» (2015) *Managing Intellectual Capital and Innovation for Sustainable and Inclusive Society*. URL: <http://www.toknowpress.net/ISBN/978-961-6914-13-0/papers/ML15-353.pdf>.
2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для міжнародної кооперації суб'єктів літакобудування та розвитку вітчизняного літакобудування» від 14.06.2016 № 4809. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/gh3pl00a?an=3> (доступ 28.05.2021).
3. OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises, 2015 Edition. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/governance/2015_9789264312906-uk#page5.
4. «State-Owned Enterprise Engagement and Reform»: Thematic Evaluation by Asian Development Bank, October 2018. URL: <https://www.adb.org/sites/default/files/evaluation-document/349826/files/in407-18.pdf>.
5. Aldo Musacchio and Sergio G. Lazzarini «State-Owned Enterprises as Multinationals: Theory and Research Directions» (Pp. 255—276). In A. Cuervo-Cazurra (Ed.) «State-Owned Multinationals», Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.
6. Лунц Л. А. Курс международного частного права: в 3 т. М.: Спарк, 2002. 1007 с.
7. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/FIMACO>.
8. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. URL: <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/20917738341A2FAFC2257A320039DA7C?OpenDocument&Expand=42&>.
10. Ухвала Солом'янського районного суду м. Києва від 1 серпня 2018 р. у справі № 760/19115/18. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/75762792?q=%22Zealand%20Holdings%22>.

References

1. Grzegorz Kwiatkowski and Pawel Augustynowicz «State-Owned Enterprises In The Global Economy—Analysis Based On Fortune Global 500 List» (2015) *Managing Intellectual Capital and Innovation for Sustainable and Inclusive Society*. URL: <http://www.toknowpress.net/ISBN/978-961-6914-13-0/papers/ML15-353.pdf>.
2. The explanatory Note to the Draft Law of Ukraine On Amendments to Certain Legal Acts of Ukraine with respect to Enabling the International Cooperation of the Aircraft Industry Entities and Development of the Domestic Aircraft Industry of 14.06.2016 № 4809. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/gh3pl00a?an=3> [in Ukrainian].
3. OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises, 2015 Edition. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/governance/2015_9789264312906-uk#page5.
4. «State-Owned Enterprise Engagement and Reform»: Thematic Evaluation b-y Asian Development Bank, October 2018. URL: <https://www.adb.org/sites/default/files/evaluation-document/349826/files/in407-18.pdf>.
5. Aldo Musacchio and Sergio G. Lazzarini «State-Owned Enterprises as Multinationals: Theory and Research Directions» (pp. 255—276). In A. Cuervo-Cazurra (Ed.) «State-Owned Multinationals», Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.
6. Lunts L. A. Course On International Private Law: Vols. 1—3. M.: Spark, 2002. 1007 p. [in Russian].
7. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/FIMACO>.
8. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. URL: <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/20917738341A2FAFC2257A320039DA7C?OpenDocument&Expand=42&>.
10. Court Order by Solom'yanskiy District Court of Kyiv, 01.08.2018, case № 760/19115/18. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/75762792?q=%22Zealand%20Holdings%22>.

Амирова Ю. В. Развитие законодательства о создании юридических лиц с участием государства Украина за границей.

В статье анализируется динамика развития законодательства Украины, которое регулирует правоотношения по созданию (приобретению) юридических лиц с государственным участием за пределами Украины. С целью определения квалификационных признаков таких компаний и их места в системе юридических лиц учтены подходы, используемые Организацией экономического сотрудничества и развития, в соответствии с которыми предприятиями с государственным участием являются корпоративные лица, признанные законом и в которых государство осуществляет действенный контроль благодаря владению всеми, большинством либо существенным меньшинством акций (паев) в предприятии. Отметим, что на сегодняшний день в Украине отсутствует специальное правовое регулирование порядка создания за границей предприятий с государственным участием, а общие нормы в сфере управления государственной собственностью не учитывают специфику правового статуса таких иностранных лиц, не обеспечивают достоверный учет их имущества, результатов деятельности и эффективный контроль за состоянием корпоративного управления.

Ключевые слова: юридические лица с государственным участием, транснациональные государственные компании, субъекты хозяйствования государственного сектора экономики, государственные предприятия, права учредителя, создание компаний с государственным участием за границей, Руководство ОЭСР по корпоративному управлению государственных предприятий.

Amirova Yu. V. The development of regulations on establishing Ukrainian state-owned enterprises abroad.

This thesis points out selected key issues and challenges that relate to Ukrainian regulations on establishing state-owned entities in foreign jurisdictions.

State-owned enterprises are increasingly prominent actors in international markets and their proper regulation is crucial to maintaining an investment environment and provide efficient owning of public assets.

For the purpose of this research any corporate entity recognised by national law as an enterprise, and in which the state exercises ownership and control, should be considered as an state-owned.

The general legal status and issue of SOEs incorporation are governed by laws and regulations which are applicable across all industries, including the Civil Code of Ukraine, the Economic Code of Ukraine, the Law on Management of State-owned Assets and the Law on Privatisation of State-owned Property. In addition, there are various laws and regulations which apply to specific sectors, industries, types of SOEs and individual SOEs, such as aircraft industry, military defense complex, oil and gas sector etc.

Despite that currently Ukraine is lacking a strategic documents and the specific laws which would identify SOEs established abroad. Absence of coherent legislation on incorporation and operations of foreign public sector entities results in improper collection precise and timely data on of these companies, their assets, finances and inability to exercise efficient control. The research will outline that there is no single specialized and centralized ownership function entity responsible for continuous professional administration of state-owned assets. Ownership entities (Cabinet of Minister of Ukraine, ministries, other executive authorities, national collective bodies, the State Property Fund of Ukraine, economic structures, state holding companies, National Academy of Sciences, state corporations) have right to make decisions on establishment, reorganization and liquidation of state-owned enterprises, establishments and organizations, including companies in foreign jurisdictions.

Key words: state-owned enterprises, state-owned multinational companies, state sector of economy, unitary state enterprises, state assets governing, establishing state-owned entities abroad, OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises.